

Bibliai szövegolvasás: Deuteronomium

OR–ZSE rabbiszak, 2021. tavaszi félév

Kurzusleírás

Oktató: Biró Tamás
Tárgykód: SZT01022RBO6, SZT01022RBO8
Időpont: csütörtök 10:15 – 11:45, online (*Teams* felület)
Kreditérték: 2 ECTS kredit
Weboldal: <http://birot.web.elte.hu/courses/2021-Deut/>

A kurzus célja

A félév során Deuteronomium (5 Mózes, Devarim) könyvéből dolgozunk fel válogatott fejezeteket abból a célból, hogy a hallgatók fejlesszék a szövegismeretüket, valamint a filológiai munkához szükséges készségeiket, úgymint:

- nyelvtani alakok pontos meghatározása, hangtani és alaktani jelenségek felismerése,
- egy bibliai vers jelentésének pontos meghatározása, mondattani jelenségek felismerése,
- filológiai jelenségek elemzése, a BHS kritikai apparátusának használata,
- a bibliai szöveg történetiségének értelmezése, a héber időbeli változatainak felismerése,
- a rabbinikus kommentárok kiindulási alapjául szolgáló szövegbeli nehézségek felismerése,
- valamint a felismert jelenségek szabatos visszaadása a megfelelő terminológia segítségével.

Ezek a készségek hasznosak lehetnek mind a pontos tóraolvasás, mind a rabbinikus irodalom értelmezése, mind a tudományos munka során.

Emellett a rendszeres preparáció a szöveggel való figyelmes foglalkozást, a félév végén beadandó szemináriumi dolgozat pedig a tudományos szövegalkotási készségeket is fejleszti.

A kurzus szerkezete, tematikája

A félév során feldolgozandó fejezeteket közösen határozzuk meg, de mindenképp tartalmazzák a liturgiai szempontból kiemelkedően fontos (Deut 5, 6 és 11) és a nyelvtörténeti nehézségeket jelentő (Deut 32 és 33) fejezeteket.

A félév négy részre oszlik, ezek során más és más szempontra helyezük a hangsúlyt (de ha a szöveg úgy hozza, mind a négy szempont a félév bármely óráján szóba kerülhet). A négy szempont a következő:

- (a) a szöveg hangtani, alaktani és mondattani elemzése (a félév elejétől),
- (b) szövegkritikai észrevételek a BHS apparátusának segítségével (március közepétől),
- (c) a kommentárok kiindulási pontjául szolgáló nehézségek azonosítása (március végétől),
- (d) nyelvtörténeti jellegzetességek (április végétől).

Alapvető elvárás, hogy a hallgatók úgy érkezzenek órára, hogy a feladott szöveget preparálják (kiszótárazzák, nyelvtanilag elemezzék, az egyes verseket megértsék).

A kurzusnak nem része az alapszintű bibliai héber hangtani és alaktani ismeretek átadása: *március 15-ét követően* az oktató feltételezi azt, hogy a hallgatók elsajátították a standard bevezető bibliai

héber nyelvtanok anyagát (beleértve az összes igetörzset és az alapvető rendhagyó igeosztályokat). Ennek a tudásnak aktív számonkérésére nem, de passzív számonkérésére sor kerül a vizsgaidőszakban (ld. a jegyszerzés feltételeit). Március 15-ig az oktató segít az alakok meghatározásában, de elvárja, hogy a hallgatók saját maguk pótolják az esetleges elmaradásait. A mondattani fogalmakat és jelenségeket, valamint a szükséges nyelvtörténeti háttérrel az oktató magyarázza el órán.

Órán elsősorban a BHS (*Biblia Hebraica Stuttgartensia*) szövegét használjuk, ennek a tudományos körökben alapvető szövegkiadásnak a beszerzése kötelező. A BHS használatához útmutatást, olvasni-valót az oktató fog biztosítani. Mivel a rabbinikus kommentárok csak másodlagos szerepet játszanak a kurzus során, ezért bármely megbízható (!) szövegkiadás használható.

A szöveg felolvasása során a bibliai héber nyelv jellegzetességeit megjelenítő, a hagyományos és tudományos kiejtéseket idéző (de az izraeli „utcai” kiejtéstől eltérő) kiejtést követünk (a ך kiejtése [h]-ként, a *patah furtivum* megelőzi a gutturálist, svá ejtendő szó elején és gemmináta után, stb.).

A jegyszerzés módja

Mivel az óra gyakorlati jellegű, ezért a félév végi aláírásnak szigorú feltétele a rendszeres óralátogatás, az órák 75%-án való részvétel. Háromnál több hiányzás az aláírás megtagadását vonhatja maga után. Két, tíz percet meghaladó késés egy hiányzásnak számít.

A szóbeli vizsgát megelőzi egy írásbeli beugró teszt. Ennek során a hallgató tíz, közepesen nehéz igealakot kap a közösen feldolgozott szövegekből (kontextusban), és meg kell határoznia az alakot (gyök, rendhagyó igeosztály, igetörzs, igemód/aspektus/idő, szám, személy stb., valamint esetleges suffixumok stb.). Szóbeli vizsgát az tehet, aki a tíz igealakból legalább nyolcat helyesen meghatároz.

A szóbeli vizsgát megelőzően két nappal a hallgató tíz átlagos fejezetnyi (egy fejezet: 25-30 vers) terjedelmű, órán közösen nem feldolgozott (*non-lectum*) szöveget jelöl meg írásban (emailben). A szóbeli vizsgán egyrészt a közösen feldolgozott, másrészt a *non-lectum* fejezetekből kérdez az oktató. A vizsgázó a szöveget felolvassa, lefordítja, és válaszol az oktató kérdéseire. *Non-lectum* szövegek esetén ezek nyelvtani kérdések, órán feldolgozott szövegek esetén pedig az órán megbeszélte szempontokat érintő kérdések is lehetnek.

A kurzusvégi jegy a következő részekből tevődik össze:

- 30%: órai munka a félév során (aktív jelenlét, előzetes preparáció, felkészültség stb.),
- 40%: szóbeli vizsga (a *non-lectum* és az órán feldolgozott szövegek egyenlő arányban),
- 30%: a vizsgaidőszak közepéig (június 15.) beadandó szemináriumi dolgozat.

A szemináriumi dolgozattal szembeni elvárások:

- Témája legalább lazán kapcsolódjék a kurzus anyagához (ld. az első szempontot alább).
- Min. 12.000 *n* terjedelem (szóközökkel, lábjegyzetekkel, de irodalomjegyzék nélkül).
- Értékelhető mennyiségű tudományos szakirodalom felhasználása (az oktató segítségével).
- A kutatási kérdés, tézis vagy hipotézis, valamint az arra adott válasz explicit tétéle.
- Konzultáció a félév során az oktatóval a témaválasztásról (kutatási kérdésről, tézisről...).
- A szemináriumi dolgozat értékelési szempontjai:
 - 33%: a kurzus anyagához kapcsolódó ismeretek elsajátításáról számot adott-e.
 - 33%: a saját kutatás színvonala, eredetisége, az irodalmazás gazdagsága.
 - 33%: formai követelmények (helyesírás, központozás, stílus, logikus felépítés, szövegkohézió, hivatkozási rendszerek, bibliográfia, szövegrendezés...).